

Recenzenti: prof. Ing. Jaroslav Daňhel, CSc.
JUDr. Jaromír Trojan

Vydání knihy bylo schváleno vědeckou radou nakladatelství.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována žádnou formou, elektronickým, optickým, audio, mechanickým či jiným způsobem, včetně systémů na ukládání a vyhledávání informací, bez písemného souhlasu vydavatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Eva Ducháčková

Pojištění a pojišťovnictví

2. vydání

Vydalo nakladatelství Ekopress, s. r. o.

K Oboře 578, Osnice, Jesenice

Odpovědná redaktorka Iva Kapcová

Obálka a sazba Karel Novák

Výtiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

www.ekopress.cz

© prof. Ing. Eva Ducháčková, CSc., 2015, 2025

© Ekopress, s. r. o., 2015, 2025

ISBN 978-80-87865-93-4

Obsah

Předmluva	15
1 Úvod	17
2 Riziko	23
2.1 Pojem riziko v rámci pojistné teorie	23
2.2 Risk management	30
2.2.1 Identifikace rizika	30
2.2.2 Ocenění a kvantifikace rizik	34
2.2.3 Redukce a kontrola rizika	36
2.2.4 Finanční eliminace důsledků realizace rizik	36
3 Pojištění	41
3.1 Pojem pojištění	41
3.2 Členění pojištění	43
3.3 Sociální pojištění	44
4 Komerční pojištění	49
4.1 Členění komerčního pojištění	49
4.2 Účastníci pojistného vztahu	51
4.3 Pojistný produkt, pojistná smlouva a pojistné podmínky	53
4.4 Pojistná doba a pojistné období	54
4.5 Vznik a zánik pojištění	55
4.6 Asistenční služby v pojištění	55
5 Pojistné plnění a formy pojištění	57
5.1 Pojistné plnění	57
5.2 Formy pojištění	57
5.3 Pojištění obnosová	58
5.4 Škodová pojištění	58
5.5 Doplňkové formy pojištění	64
6 Pojistné	69
6.1 Požadavky na velikost pojistného	69
6.2 Kalkulace pojistného	70
6.3 Netto pojistné	70
6.4 Správní náklady	74
6.5 Vyjádření pojistného	76
7 Technické rezervy	78
7.1 Význam technických rezerv pojišťoven	78

7.2	Jednotlivé druhy pojistně technických rezerv	79
7.2.1	Rezerva na nezasloužené pojistné	80
7.2.2	Rezerva na pojistná plnění nevyřízených pojistných událostí	81
7.2.3	Rezerva na životní pojištění	82
7.2.4	Rezerva na bonusy a slevy	83
7.2.5	Technické rezervy u životního pojištění, kde jsou nositelem investičního rizika pojistníci	84
7.2.6	Ostatní technické rezervy	84
7.3	Technické rezervy na českém pojistném trhu	85
7.4	Investování technických rezerv	87
8	Zajištění	91
8.1	Charakteristika zajištění	91
8.2	Poskytovatelé zajištění	95
8.3	Členění zajištění	98
8.4	Zajištění proporcionální a neproporcionální	99
8.5	Zajištění na českém pojistném trhu	106
8.6	Fronting	108
8.7	Pojišťovací pooly	109
8.8	Finanční zajištění	111
8.9	Soupojištění	113
8.10	Alternativní nástroje zajištění	114
9	Podnikatelská rizika pojišťoven	117
9.1	Podnikatelská rizika pojišťovny	117
9.1.1	Pojistně technické riziko (upisovací riziko)	118
9.1.2	Tržní riziko	122
9.1.3	Kreditní riziko	122
9.1.4	Riziko likvidity	123
9.1.5	Operační rizika	123
9.1.6	Ostatní podnikatelská rizika	124
9.1.7	Risk management pojišťovny	124
9.2	Finanční analýza pojišťovny	126
9.3	Solventnost pojišťovny	136
9.4	Implementace Solvency II na českém pojistném trhu	141
10	Životní pojištění	145
10.1	Charakteristika životního pojištění	145
10.2	Základní podoby životního pojištění	151
10.2.1	Pojištění pro případ smrti	151
10.2.2	Pojištění pro případ dožití	153
10.2.3	Smíšené životní pojištění	155
10.2.4	Modifikované podoby smíšeného životního pojištění	156
10.2.5	Připojištění k životnímu pojištění	160

10.3	Stanovení pojistného v klasickém životním pojištění	161
10.4	Penzijní produkty	170
11	Neživotní pojištění	178
11.1	Charakteristika neživotního pojištění	178
11.2	Neživotní pojištění osob	178
11.2.1	Úrazové pojištění	178
11.2.2	Komerční nemocenské pojištění	181
11.2.3	Komerční zdravotní pojištění	182
11.2.4	Pojištění schopnosti splácet	185
11.3	Pojištění majetku	186
11.3.1	Pojištění majetku obyvatelstva	186
11.3.2	Pojištění podnikatelských a průmyslových rizik – majetkové pojištění	192
11.3.3	Pojištění zemědělských rizik	196
11.4	Pojištění finančních ztrát	199
11.4.1	Pojištění pro případ přerušení provozu (šomážní pojištění)	199
11.4.2	Pojištění pohledávek (úvěru)	203
11.4.3	Pojištění záruk	205
11.4.4	Pojištění právní ochrany	208
11.5	Pojištění odpovědnosti za škody	210
11.5.1	Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla	211
11.5.2	Pojištění odpovědnosti za škody při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání	214
11.5.3	Profesní odpovědnostní pojištění	215
11.5.4	Obecné odpovědnostní pojištění	215
11.6	Stanovení pojistného v majetkových pojištěních	218
12	Pojišťovnictví	224
12.1	Obsah pojišťovnictví	224
12.2	Pojišťovny	225
12.3	Pojišťovací zprostředkovatelé (brokeři)	225
12.4	Propojování finančních služeb (bankopojištění)	237
13	Regulace pojišťovnictví	239
13.1	Význam regulace v pojišťovnictví a vývoj v přístupu k regulaci	239
13.2	Vymezení obsahu regulace pojišťovnictví	240
13.3	Legislativní rámec podnikání v pojišťovnictví v podmínkách ČR	244
13.3.1	Právní úprava pojistné smlouvy	244
13.3.1.1	Základní pojmy v souvislosti s pojistnou smlouvou	245
13.3.1.2	Pojistný zájem	246
13.3.1.3	Pojistná smlouva a její obsah	246
13.3.1.4	Obnosové a škodové pojištění	247
13.3.1.5	Vznik, zánik pojištění a přerušení pojištění	249

13.3.2 Právní úprava provozování pojišťovací činnosti a navazujících činností	251
13.3.3 Právní úprava distribuce pojištění a zajištění.	257
13.4 Dohled v pojišťovnictví	258
13.5 Institute na ochranu pojištěných (klientů pojišťoven)	261
14 Pojistný trh	263
14.1 Vývoj na pojistném trhu z celosvětového pohledu	263
14.2 Pojištěnost v komerčním pojištění	266
14.3 Vývojové trendy na pojistných trzích	267
14.3.1 Insurtech	267
14.3.2 Změny přístupů k regulaci pojišťovací činnosti ze strany států	268
14.3.3 Využití nových metod při prodeji pojistných produktů.	268
14.3.4 Růst počtu a důsledků živelních katastrof.	269
14.3.5 Uplatnění bankopojištění	272
14.3.6 Využití alternativních nástrojů eliminace rizika	272
14.3.7 Změny ve struktuře světového pojistného trhu z pohledu vývoje jednotlivých regionů	272
14.4 Pojistný trh ČR	277
Základní pojmy	279
Použité zdroje	285
Resume	289

Předmluva

Komerční pojištění hraje roli v tržní ekonomice. S růstem materiálního bohatství společnosti, se zvyšováním životní úrovně se zvyšuje potřeba řešení důsledků nahodilých událostí. V podmínkách České republiky se po roce 1990 význam komerčního pojištění postupně zvyšuje a také se mění struktura pojistného trhu, jak z pohledu postavení jednotlivých pojistitelů na trhu, tak zejména z pohledu pojistných produktů. Současně dochází ke změnám v přístupech k regulaci komerčního pojištění ze strany státu.

Kniha Pojištění a pojišťovnictví je určena především k seznámení se základními principy fungování komerčního pojištění. Má objasnit obsah jednotlivých pojmů užívaných v komerčním pojištění, vysvětlit vztahy v rámci komerčního pojištění a pojišťovnictví jako specifického finančního odvětví ekonomiky. Kniha seznamuje čtenáře se základním členěním komerčního pojištění, obecnými přístupy ke stanovení pojistného a pojistných plnění, zajištěním a pojmem solventnost pojišťoven. Objasňuje obsah pojmu pojistný trh, vývojové trendy na pojistných trzích a většinou podobu základních pojistných produktů.

Kniha je prvotně uzpůsobena pro potřeby výuky základního kurzu Pojišťovnictví, vyučovaného na katedře bankovníctví a pojišťovnictví Vysoké školy ekonomické v Praze, jako vysokoškolská učebnice. Současně může být využita širokou veřejností v případě zájmu o seznámení se s principy fungování komerčního pojištění a pojišťovnictví.

Praha 2025

autorka